BOGDAN GHIU

„Manualul autorului"

„ Vreau să spun că tratez cuvintele / Ca pe nişte adevăraţi semeni", declară Bogdan Ghiu într-una din numeroasele profesii de credinţă poetică pe care le conţine ***Manualul autorului*** *(Cartea Românească).* Oare în care dintre cele trei categorii distinse de E. Simion în articolul lui de acum o săptămînă ***(Trei poeţi,*** *România literară)* ar trebui inclus talentatul şi inteligentul autor al manualului cu pricina? Vizionar (ca Nichita Danilov) nu este... Nici din suprarealism (ca Liviu loan Stoiciu) nu se trage. Să fie realist (ca Mircea Cărtărescu)? Comentîndu-i volumul (în *România literară* din 6 iulie), E Simion îl consideră ca aparţinînd textualismului şi descoperă la el *„ o temă a scriiturii şi, se înţelege, o temă a existenţei care gîndeşte scriitura".* Cum însă textualismul este o orientare quasi generală a poeziei ultimilor ani, un fel de **air du temps,** e limpede de ce nu-l putem privi totodată ca pe o clasă. Nu e mai puţin adevărat că există textualişti şi textualişti. Dacă la unii poeţi tineri e vorba numai de o conştiinţă, mai acută decît la predecesorii lor, a scriiturii şi a textului, la alţii, e vorba de o metapoezie asumată deliberat ca unică formă (superioară) de exprimare. Cu o asemenea poezie exclusiv autoreferenţială a început Bogdan Ghiu şi, nu întîmplător, majoritatea poemelor lui din ***Cinci*** şi din ***Nouă poeţi*** se intitulau, pur şi simplu. ***Poem.*** E. Simion le analizează prin această prismă şi pe cele din ***Manualul autorului,*** afirmînd că Ghiu „nu-i un poet al realului" şi că pînă şi *„ acele versuri care par a înregistra intimplări din viaţa imediată"* înregistrează de fapt,, *intimplări de irealitatea existenţei poetului".* Mă deosebesc de acest punct de vedere în măsura în care mi se pare că textualismul lui Bogdan Ghiu dă, în ***Manualul*** recent, unele clare semne de oboseală, făcînd tot mai des concesii biograficului direct, pierzînd, aşadar, din radicalitatea iniţială. E firesc şi e bine că se petrece acest fenomen. Convenţia textuală, ignorată înainte pînă şi de către poeţii care scriau la idei ori la atitudini lirice, la poezie ca expresie a realului, cel mult, dar nu la text şi la scriitură în corporalitatea lor specifică), a devenit terorizantă, la un moment dat, spre a-şi căuta tot mai des în vremea din urmă justa măsură. Şi dacă e greu de crezut că poetul (de altfel şi prozatorul) o va putea din nou trece complet cu vederea de aici înainte, locul ei nu va mai fi în nici un caz acela dominant pe care l-a deţinut de pe la 1980 încoace printre celelalte convenţii poetice.

Desigur, sînt încă în ***Manual*** destule metapoeme (unul, conţinînd un platonicianism sui generis, atrage îndeosebi atenţia: *„ Tu (eu), în întuneric (înecat în peştera unei litere), şi undeva (lateral, dedesubt) o pagină albă*

(orbitoare, rece, ascuţită). Scriu pentru că nu am o foaie de hîrtie Ia indemină. O foaie de hîrtie transparentă, prin care să se vadă limpede întunericul, de care să fiu astfel despărţit, departe. O pagină scrisă de mine direct pe verso, dincolo, dedesubt") şi, mai ales, textualismul e prezent difuz peste tot, în forma referinţei obsedante la pagina albă, la cuvînt, la literă, la actul scrisului, la poem. însă este evident că interesul poetului însuşi s-a deplasat de la poem ca unic obiect al poeziei spre alte obiecte, între care poemul ocupă şi el un loc, poate privilegiat, dar nu mai e singurul. Aşa încît putem vedea ce fel de poezie scrie (şi va scrie) Ghiu. îl putem clasifica între colegii de generaţie. Ca şi la Romulus Bucur, despre care a scris E. Simion săptămîna trecută, se precizează la Bogdan Ghiu formula unui intimism caligrafic şi reflexiv. Nu însă ironic, mai curînd sentimental (deşi de inimă se fereşte poetul cel mai tare - ştie el ce ştie!), autorul ***Manualului*** îşi evocă şi el adolescenţa (pe tema veche a lui **ubi sunt),** face cu umor delicat, pentru fetiţa lui, inventarul realităţii imediate, sau reţine, cu întreg haloul lor afectiv, micile gesturi cotidiene (aprinsul ţigării, bunăoară), în interstiţiile textualismului său de ieri, mijeşte o poezie de impresii de moment, de observaţii şi de reflecţii foarte vii. Nu trebuie să ne înşele referirea la foaia de hîrtie şi la scris: ***Legătura dintre noi,*** de exemplu, este o frumoasă poezie erotică, alintată, camilpetresciană:,, *In timp ce scriu, de cealaltă parte a paginii (pe verso) eşti tu. Te ascunzi şi foaia te ascunde. Scriind (te (pre)simt, îţi simt trupul tremurător, inegal, nemişcat, una cu pămîntul. Te pipăi. Mă împiedici să scriu corect, frumos. De ce stai sub foaia mea de hîrtie, dincolo de ea~> Ieşi afară, vino deasupra, lingă mine, în locul meu! îmi susţii foaia de hîrtie. Contactul nostru e chiar această foaie de hîrtie. Textul pe care îl scriu se datorează (mai ales) reliefului trupului tău",* Textualismul a devenit aici aproape metaforic, la fel ca în ***Sfaturile (mai mult sau mai puţin) practice*** pe care ***Manualul*** se simte obligat să le dea şi în care izbitoare e formularea figurată: „ *Cînd scrieţi, nu apăsaţi | prea tare. / S-ar putea ca obiectul / de care vă sprijiniţi / (pe care, altfel spus, vă bazaţi) /să nu reziste".* Iese la iveală aici o altă temă decît aceea a textului însuşi şi anume una sufletească, a vulnerabilităţii celui care, scriind, se poate pomeni căzînd în lume. Şi ce recomandă autorul spre a se evita acest risc? „ *încercaţi, aşadar, să scrieţi / fără să atingeţi hîrtia. Dar / cel mai bun lucru pe care l-aţi putea face / ar fi / să daţi hîrtia la o parte, / să o luaţi din drum... ".*

îmi vine să-i fac lui Bogdan Ghiu exact această recomandare: să dea cît mai des hîrtia la o parte, îi garantez că nu va pierde nimic din frapanta originalitate a poeziei pe care o scrie.

(România literară, nr. 44, 1989)